

Datum: 2023-05-22
Dnr: 3.2-22/0169

Beslut i fråga om oredlighet i forskning

Beslut

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nedan nämnden) beslutar att [redacted] och [redacted] inte gjort sig skyldiga till oredlighet i forskning.

Bakgrund

Den 11 november 2022 inkom en anonym anmälan om oredlighet i forskning till nämnden.

Ärendet berör ämnesområdet medicin och hälsovetenskap. Forskningen avser att undersöka hur nanofiber kan fungera som stöd och guide för somatisk cellterapi vid lagning av perifera nervskador.

Anmälan avser misstankar om förfalskning och plagiering i följande artikel:

[redacted]

Misstankarna avser:

1. Att panel C och D i figur 1 inte visar det de påstås visa, vilket kan utgöra förfalskning.
2. Att panel C och D i figur 1 är plagierade från en tidigare artikel med delvis samma författare.

Samtliga författare till artikeln omfattas av misstankarna.

Den anmäldas yttrande

De anmälda har yttrat sig gemensamt till nämnden. De bestrider att de har gjort sig skyldiga till förfalskning eller plagiering. I yttrandet anför de anmälda att en bildförväxling har skett av misstag av en av de författare som även jobbade med den tidigare artikeln, [redacted]. Misstaget upptäcktes av de anmälda själva som kontaktade tidskriften och skickade in ett erratum ungefär en vecka efter att den anmälda artikeln publicerats digitalt. I erratumet har de ändrat bildtexten till figuren så att det står vad den visar och de anger ursprungsartikeln som källa.

Rättslig reglering

Nämnden ska pröva frågor om oredlighet i forskning enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (nedan lagen).

Definitionen av oredlighet i forskning är enligt 2 §:

en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning.

Nämndens prövning sker stegvis utifrån bestämmelsen ovan.

Nämndens motivering av beslutet

Planering, genomförande eller rapportering av forskning

De avvikelser som kan utgöra oredlighet i forskning ska enligt definitionen i 2 § lagen ha begåtts vid planering, genomförande eller rapportering av forskning. Det innebär att begreppet oredlighet avser avvikelser under hela forskningsprocessen.¹ Med rapportering avses både publicering och andra typer av offentliggöranden.²

Nämnden bedömer att artikeln utgör rapportering av forskning eftersom den är publicerad i en vetenskaplig tidskrift.

Fabricering, förfalskning eller plagiering

De former av oredlighet som nämnden ska pröva är fabricering, förfalskning och plagiering. Begreppen är inte definierade i lagen, men i förarbetena refereras till att de finns beskrivna i forskningsetiska kodexar och riktlinjer som till exempel Den europeiska kodexen för forskningens integritet^{3,4}

Fabricering innebär att forskaren hittar på data och dokumenterar dem som om de vore riktiga.

¹ Prop. 2018/19:58, s. 100.

² Prop. 2018/19:58, s. 49.

³ Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2018, kap. 3.1.

⁴ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

Förfalskning avser manipulering av forskningsmaterial, utrustning eller processer eller att data eller resultat ändras, utelämnas eller undanhålls utan att det är berättigat.

Plagiering innebär att en forskare använder andras texter, idéer eller arbeten utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan.⁵

De anmälda anför att misstankarna inte utgör förfalskning eller plagiering då felen uppstått genom oavsiktliga misstag.

Nämnden bedömer att de felaktiga panelerna C och D i Figur 1 utgör förfalskning, eftersom de inte visar det de påstås visa och det därmed innebär att data eller resultat har ändrats och utelämnats.

När det gäller den misstänkta plagieringen har ursprungskällan tre författare som är medförfattare till den anmälda artikeln och en författare som inte är det. Nämnden bedömer att de två felaktiga panelerna utgör plagiering, eftersom ursprungskällan inte har getts tillbörligt erkännande.

Om fel har uppstått avsiktligt eller av misstag ingår inte i rekvisiten för förfalskning eller plagiering utan bedöms i ett senare steg (se nedan).

Allvarlig avvikelse från god forskningssed

Det är endast allvarliga avvikelser från god forskningssed som kan utgöra oredlighet i forskning.

Fabricering och förfalskning är i princip alltid allvarliga avvikelser från god forskningssed.

Plagiering bör i vissa fall inte anses utgöra en allvarlig avvikelse från god forskningssed, till exempel om det är fråga om en mindre förseelse vid ett enstaka tillfälle.⁶

Utgångspunkten för nämndens prövning är att förfalskning i princip alltid är en allvarlig avvikelse från god forskningssed. Någon anledning att göra avsteg från den utgångspunkten har inte framkommit i ärendet. Nämndens slutsats är därför att förfalskningen bör anses som allvarlig.

Plagieringen rör två paneler i en figur. Då författarna efter publicering upptäckt att plagiering skett genom att text som funnits i tidigare textversioner fallit bort, har de genom ett erratum korrigerat bildtexten och lagt till den saknade referensen. Förändringarna som gjorts i bildtexten rör sig om totalt två ord samt att en referens till ursprungsartikeln har lagts till. Nämnden bedömer att plagieringen inte är allvarlig.

⁵ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

⁶ Prop. 2018/19:58, s. 100.

Uppsåt eller grov oaktsamhet

Sedan den 1 januari 2020 är forskarens ansvar att följa god forskningssed i sin forskning författningsreglerat enligt 4 §. Hur långtgående ett sådant ansvar kan eller ska vara måste prövas och bedömas i varje enskilt fall.

Enligt 2 § i lagen krävs att den allvarliga avvikelsen från god forskningssed begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet för att det ska vara fråga om oredlighet i forskning.

Uppsåt innebär att forskaren ska ha förstått vad han eller hon har gjort medan oaktsamhet innebär att forskaren i vart fall borde ha förstått detta.

Grov oaktsamhet kräver att agerandet framstår som särskilt allvarligt eller klandervärt. Förbiseenden, slarv eller missförstånd bör som regel inte betraktas som grov oaktsamhet enligt förarbetena.⁷

De anmälda har anfört att felen i panel C och D i Figur 1 har uppstått av misstag.

Nämnden har inte sett någon anledning att ifrågasätta att felen uppstått av misstag. Författarna har själva upptäckt felen och skyndsamt publicerat ett erratum där felen korrigeras. Då det dessutom rör sig om enstaka fel bedömer nämnden att de anmälda inte har varit grovt oaktsamma.

Sammanfattning av beslutet

Sammanfattningsvis finner nämnden att

och

inte gjort sig skyldiga till oredlighet i forskning.

Nämnden har fattat beslut i detta ärende efter föredragning av handläggaren Sofia Bergström.

Thomas Bull
Ordförande

Sofia Bergström
Handläggare

⁷ Prop. 2018/19:58, s. 50-51, 100.